GUID 9030

Таҷрибаи пешқадами марбут ба мустақилияти МОА

Дастурамали INTOSAI аз ҷониби Ташкилоти байналмиллалии мақомоти олии назорати молиявӣ (INTOSAI) ҳамчун қисми Системаи изҳороти касбии INTOSAI нашр карда мешавад. Барои гирифтани маълумоти пурра ба www.issai.org ташриф оред.

INTOSAI

Ҳуҷҷати пешакии IFPP – ин ҳуҷҷат то таъсиси Системаи изҳороти касбии INTOSAI (IFPP) соли 2016 нашр гардидааст. Аз ин рӯ метавонад аз мақсадҳои расмии Тавсияҳои нисбатан минбаъдаи INTOSAI доир ба аудит фарқ кунад.

INTOSAI

INTOSAI, 2019

1) ISSAI 11 ҳамчун пештар маъмул: Тавсияҳо ва усулҳои пешқадами марбут ба мустақилияти МОА

2) Дар соли 2007 тасдиқ шудааст.

3) Бо таъсиси Системаи изҳороти касбии Intosai (IFPP), ки ба GUID 9030 ивази ном кардааст – Таҷрибаҳои пешқадами марбут ба мустақилияти МОА бо тағйиротҳои таҳририӣ дар соли 2019.

GUID 9030 дар ҳамаи забонҳои расмии INTOSAI: арабӣ, англисӣ, франсузӣ, олмонӣ ва испанӣ дастрас аст.

МУНДАРИҶА

ё

ДАСТУРАМАЛ ВА ТАҶРИБАИ ПЕШҚАДАМИ INTOSAI, КИ БА МУСТАҚИЛИЯТИ МОА МАРБУТ МЕБОШАНД. **4**

ПРИНСИПИ 1 4

Мавҷудияти меъёрҳо ва чаҳорчӯбаҳои дуруст ва самараноки конститутсионӣ/қонунгузорӣ дар бораи тадбиқи воқеии меъёрҳои мазкур.

ПРИНСИПИ 2 5

Мустақилияти роҳбарон ва аъзоёни МОА (институтҳои коллегиалӣ), аз ҷумла кафолатҳои соҳиб шудан ва иммунитети ҳуқуқӣ ҳангоми иҷрои зарурии ӯҳдадориҳои худ аз ҷониби онҳо.

ПРИНСИПИ 3 7

Ваколатҳои нисбатан васеъ ва озодии пурра ҳангоми иҷрои вазифаҳои МОА

ПРИНСИПИ 4 9

Дастрасии номаҳдуд ба иттилоот

ПРИНСИПИ 5 10

Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳо доир ба кор фарқ мекунанд

ПРИНСИПИ 6 11

Озодии муайян кардани мундариҷа ва мӯҳлатҳои ҳисоботҳои аудиторӣ, ҳамчунин нашри онҳо

ПРИНСИПИ 7 12

Мавҷудияти механизмҳои самараноки пайгирии тавсияҳои МОА

ПРИНСИПИ 8 14

Мустақилияти молиявӣ ва идоракунӣ/маъмурӣ ва мавҷудияти захираҳои дахлдори инсонӣ, моддӣ ва пулӣ

1

ДАСТУРАМАЛҲО ВА ТАҶРИБАИ ПЕШҚАДАМИ INTOSAI, КИ БА МУСТАҚИЛИЯТИ МОА МАРБУТАНД.

Мувофиқи INTOSAI-P 10 - Эъломияи Мексикаи мустақилияти МОА, Мақомоти олии аудитӣ (МОА) бояд арзиши кори худро бо илова намудани кафолатҳои дахлдор ва бартараф кардани монеаҳои воқеӣ ва эҳтимолӣ дар роҳи мустақилияти худ муҳофизат кунанд.

Ин принсипҳои роҳбарикунанда бояд ҳамчун як сарчашмаи таҷрибаи пешқадам барои мубодилаи воситаҳо оид ба тақвият ва такмил додани мустақилияти МОА хизмат кунанд. Онҳо барои ҳамчун воситаи муфиде истифода мешаванд, ки нигоҳдорӣ ва навсозӣ карда шаванд, нигаронида шудаанд. Мо принсипҳои дар Эъломияи мустақилияти Мексика зикршударо баён кардем ва намунаҳои таҷрибаи пешқадамро барои кумак ба МОА ба даст овардани мустақилият илова кардем. Ҳангоми муайян кардани таҷрибаи пешқадам, ба онҳо ин принспҳо илова карда мешаванд.

ПРИНСИПИ 1

Меъёрҳои дуруст ва муассири конститутсионӣ / қонунгузорӣ / ҳуқуқӣ ва муқаррарот барои истифодаи воқеии ин меъёрҳо.

» Тавсияҳои методологӣ

Қонунгузорӣ зарур аст, ки дараҷаи мустақилияти МОА-ро муқаррар намояд.

» Таҷрибаи пешқадам

Нақш ва масъулияти МОА дар қонунгузорӣ муқаррар нашудааст. Агар роҳбари МОА мақоми вазирро дошта бошад, МОА барои ба даст овардани мустақилияти бештар аз мақомоти иҷроия баъзе чораҳои ташкилиро меандешад. МОА худро аз ҳокимияти иҷроия дур мекунад, на дар ҳама маҷлисҳо ва чорабиниҳои ҳукумат, балки танҳо дар ҳолатҳое ширкат варзад, ки кори аудитории худро иҷро кунад.

ПРИНСИПИ 2

Мустақилияти роҳбарон ва аъзоёни МОА (ниҳодҳои коллегиалӣ), аз ҷумла амнияти моликият ва дахлнопазирии ҳуқуқӣ ҳангоми иҷрои мӯътадили вазифаи онҳо

» Тавсияҳои методологӣ

Қонуни амалкунанда шартҳои таъин, дубора таъин, ҷалб, аз вазифа сабукдӯш кардан ва ба нафақа баромадани роҳбари МОА ва аъзои муассисаҳои коллегиалиро муайян мекунад, ки:

• бо тартиби муқарраршуда, ки мустақилияти онҳоро аз ҳокимияти иҷроия таъмин менамояд, таъин, аз нав таъин ё аз вазифа озод карда мешаванд

• ба мӯҳлатҳои кофӣ тӯлонӣ ва муқарраршуда таъин карда шудаанд, то ки онҳо вазифаҳои худро бидуни тарси таъқиб иҷро кунанд; ва

• масъуният аз амалҳои ҳуқуқӣ барои ҳама гуна амали гузашта ё ҳозира, ки дар натиҷаи иҷрои муқаррарии вазифаҳои онҳо ба миён омадаанд.

» Таҷрибаи пешқадам

»Қонунгузор роҳбари МОА-ро таъин мекунад, аз нав таъин мекунад ё озод мекунад. Президенти ҷумҳурӣ бо розигии Комиссия оиди таъин намудан аъзои Комиссияи хусусиро (раис ва ду узви Комиссия) таъин мекунад. Ин аъзоёнро танҳо дар сурати импичмент аз вазифа барканор кардан мумкин аст.

»Губернатори Шӯро Аудитори генералиро бо тавсияи (на тасдиқ) палатаи намояндагон таъин мекунад. МОА тавсияро ба далели нақши ғайрисиёсии Губернатор-генерал ва қоидаҳои қабули тавсия ҳамчун "тасдиқ дар амал" баррасӣ мекунад.

»Сардори давлат бо тасдиқи Маҷлиси қонунгузорӣ роҳбари Муассисаи олии назоратиро таъин мекунад, аз нав таъин мекунад ё озод мекунад. Президенти ҷумҳурӣ қабл аз расидан ба синни нафақа аудитори генералиро таъин мекунад. Аудитори генералӣ наметавонад аз вазифа сабукдӯш ё озод карда карда шавад, ба шарте ки барои ба судяи Суди Олӣ муроҷиат кардани чунин асосҳо, аз ҷумла маъюбии ҷисмонӣ ё рӯҳӣ ё бадрафторӣ асосҳо мавҷуд набошанд.

»Президент роҳбари МОА-ро бо тавсияи Конгресс ва аз се ду ҳиссаи тарафдор таъин мекунад. Инчунин барои аз вазифа сабукдӯш кардани сардори МОА аз се ду ҳиссаи овозҳоро талаб мекунад.

»Ҳукумат Аудитори генералиро таъин мекунад, на қонунгузорӣ ё сарвари давлат. Барои мустақилтар кардани таъинот ва аз ҳокимияти иҷроия дур кардани нуфузи воқеӣ ё эҳтимолӣ кумитаи машваратӣ ташкил карда мешавад. Кумита аз мансабдорони воломақоми давлатӣ ва намояндагони шахсони сеюми алоқаманд иборат аст (масалан, фонди миллии аудит, мутахассисони баҳисобгирии бухгалтерӣ ва аудит ва ассотсиатсияҳои касбӣ). Кумитаи машваратӣ интихоби аввалини номзадҳоро мегузаронад ва ба вазир тавсияҳо медиҳад, сипас ба сарвазир тавсияҳо медиҳад.

»Сардори давлат, ки сардори ҳукумат нест ва аз ҷониби аксарияти шаҳрвандон интихоб карда мешавад, роҳбари Палатаи ҳисобро таъин мекунад.

»Аъзоёни коллегиалии МОА (Палатаи ҳисоб) тавассути озмуни кушод бо иштироки ҳакамон мустақил қабул карда мешаванд. Шартҳои интихоби номзадҳо ва меъёрҳои интихобро қонун муайян мекунад.

» Дар Конститутсия дахлнопазирии ҳуқуқии Аудитори генералӣ ҳангоми иҷрои мӯътадили вазифаҳо зикр нашудааст. МОА саъй дорад ҷараёни араасии судиро пешгирӣ кунад, ки инҳоро дар бар мегирад:

- мактуби муқаддимавӣ аз роҳбарият;
- Муҳокимаи пайвастаи натиҷаҳои аудит бо мақсади рафъи мушкилоте, ки имконпазир аст;
- ҷаласаи сайёр барои муҳокимаи натиҷаҳое, ки ҳангоми аудит тасдиқ нашудаанд;
- мактуб ба роҳбарият (ширкат се ҳафта вақт дорад, ки онро хонад ва шарҳ диҳад), ки ҳангоми навиштани Ҳисобот ба назар гирифта мешавад;
- барои аудитҳои самаранокӣ (таносуби сифат ва нарх), лоиҳаи ҳисобот барои ташреҳ ба ташкилот фиристода шудааст, ки ҳангоми ба итмом расонидани ҳисобот ба назар гирифта шуда, дар боби ҳисобот такрор карда мешавад; ва
- Барои аудити молиявӣ, нусхаи лоиҳаи ҳисобот ба роҳбарият ҳангоми ташриф нишон дода мешавад, то роҳбарият ҳанӯз ҳам имконият диҳад, ки далелҳои хориҷшударо аз ҳисобот барорад.

"Раиси Суд (МОА-и коллегиалӣ)

- бо фармони Президенти ҷумҳурӣ пас аз гирифтани пешниҳоди Раиси Шӯрои вазирон, ки фикри Президиуми Суд (МОА) -ро шунидааст, таъин карда мешавад;
- бояд аз байни магистратҳои Суд интихоб карда шаванд, ки ҳадди аққал панҷ сол ҳамчун раиси палатаи суд кор кардаанд ё дар мақомоти миллии конститутсионӣ ё муассисаҳои Иттиҳоди Аврупо чунин вазифаҳоро иҷро кардаанд; ва
- пас аз таъин шудан, вазифаи мансабро то синни нафақа иҷро мекунад ва наметавонад аз вазифа сабукдӯш карда шавад.
- Роҳбари МОА ба Дафтар ба мӯҳлати ҳафт сол таъин карда мешавад - пас аз пешниҳоди ариза аз ҷониби Раиси Парлумон, овоздиҳии пинҳонӣ гузаронида мешавад ва номзад аксарияти овозҳоро ба даст меорад;

ПРИНСИПИ 3

Ваколатҳои кофии васеъ ва озодии комили амал дар иҷрои вазифаҳои МОА

" Тавсияҳои методологӣ

МОА бояд ба зеринҳо ваколатдор карда шавад, ки аудит гузаронад:

»Истифодаи маблағҳои пулӣ, захираҳо ё дороиҳои давлатӣ аз ҷониби қабулкунанда ё бенефитсиар, новобаста аз хусусияти ҳуқуқии он;

»Ҷамъоварии даромадҳо дар назди давлат ё мақомоти давлатӣ;

»Қонунӣ ва дурустии идоракунии суратҳисоб аз ҷониби шахсони ҳуқуқии ҳукумат ё ташкилотҳои давлатӣ;

»Сифати идоракунии молиявӣ ва ҳисоботдиҳӣ; ва

»Сарфакорӣ, самаранокӣ ва натиҷанокии давлат ё сохторҳои давлатӣ.

Ба истиснои ҳолатҳое, ки қонун махсус талаб кардааст, МОА сиёсатҳои ҳукумат ва давлатро баррасӣ намекунад, балки танҳо бо баррасии татбиқи сиёсат маҳдуд аст.

Бо назардошти эҳтиром ба қонунҳои қабулкардаи қонунгузорӣ, ки ба онҳо дахл дорад, МОА аз роҳнамоӣ ё дастурҳои қонунгузорӣ ё иҷроияро истифода мебарад.

»Интихоби масъалаҳои аудиторӣ;

»Банақшагирӣ, барномарезӣ, гузаронидан, ҳисоботдиҳӣ ва пайгирии санҷишҳои онҳо; ташкил ва идораи дафтари худ; ва

»Иҷрои қарорҳое, ки татбиқи муҷозот дар доираи салоҳияти онҳост.

МОА набояд дар идоракунии ташкилотҳое, ки онҳо тафтиш мекунанд, ҷалб карда шавад ва ба ҳеҷ ваҷҳ иштироккунанда ҳисобида шавад.

МОА бояд кафолат диҳад, ки кормандони онҳо бо субъектҳои баррасишаванда робитаҳои хеле наздик надошта бошанд, то онҳо ҳадафи худро нигоҳ доранд ва пайдо кунанд.

МОА бояд стандартҳои мувофиқи кор ва аудит ва қоидаҳои ахлоқиро дар асоси ҳуҷҷатҳои расмии INTOSAI, Федератсияи байналмилалии муҳосибон ё дигар мақомоти эътирофшудаи стандартҳо истифода барад.

МОА вазифадор аст, ки ҳисоботи солонаи фаъолияти худро ба мақомоти қонунгузорӣ ва дигар мақомоти давлатӣ пешниҳод намояд - мувофиқи талаби конститутсия, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ё қонунгузорӣ, ки онҳо бояд ба омма пешниҳод кунанд.

» **Таҷрибаи пешқадам**

»Таъмини курсҳои омӯзишии кормандон метавонад мустақилияти ташкилотро тавассути фароҳам овардани аҳамияти мустақилият муҳофизат кунад. МОА кормандони худро таълим медиҳад ва ба стандартҳои зарурии сифат ва самаранокӣ диққат медиҳад. Барои он ки кор мустақил, холисона ва бетараф бошад, саъйу кӯшиши зиёд лозим аст.

”Барои як МОА мафҳумҳои “партовҳо” ва “исрофкорӣ” ба сарфакорӣ ва самаранокии аудити самаранокиро (арзиши пул) ишора мекунанд, аммо на ҳатман ба самаранокӣ. Фаъолият бо меъёрҳои аудит ё стандартҳои амалиёт танзим карда мешавад. Азбаски ҳангоми муайян кардани меъёрҳо бо ташкилотҳои санҷидашуда машварат карда мешавад, тасдиқи онҳо бо тасдиқи меъёрҳо тасдиқи ғайримустақими санҷида шудани самаранокии барнома ҳисобида мешавад.

»Баъзан аз кормандони МОА талаб карда мешавад (тибқи қонун) бо роҳбарият (масалан, дар кумитаҳои тендерӣ) ҳамкории зич дошта бошанд, то риояи расмиётро таъмин кунанд. Ин талабот метавонад бархӯрди манфиатҳоро ба вуҷуд орад. Аммо, МОА метавонад мустақилияти худро таъмин намояд, ки аудиторҳо танҳо ба ҳайси нозир амал кунанд ва дар раванди қабули қарорҳо ширкат варзанд.

ПРИНСИПИ 4

Дастрасии номаҳдуд ба иттилоот

"Тавсияҳои методологӣ

МОА бояд барои дастрасии саривақтӣ, бемамониат, мустақим ва озод ба ҳама ҳуҷҷатҳо ва маълумоти зарурӣ барои иҷрои ӯҳдадориҳои оинномавии худ салоҳияти кофӣ дошта бошад.

"Таҷрибаи пешқадам

» МОА нусхаҳои ҳамаи қарорҳои утоқиро барои кӯмак дар интихоби аудит ва фаҳмидани молияи ҳукумат мегирад.

»Ҳангоми санҷишҳои мақомоти давлатӣ ва корхонаҳои муҳими давлатӣ, магистрати Суд (ки аз ҷониби шӯрои президиуми Суд ба ҳайси вакил таъин карда мешавад) ҳуқуқ дорад дар ҷаласаҳои маҷлиси мақомоти давлатӣ, коллегия, кумитаи роҳбарикунанда, шӯрои нозирон ширкат варзад. Дар натиҷа, магистрат (бидуни ҳуқуқи овоздиҳӣ) аз тамоми фаъолияти мақомоти давлатӣ огоҳ аст ва ба иттилоот дастрасии комил дорад.

ПРИНСИПИ 5

Ҳуқуқ ва масъулият барои ҳисобот дар бораи кор

"Тавсияҳои методологӣ

МОА набояд ҳангоми гузориши натиҷаҳои кори аудиторӣ маҳдуд карда шавад. Тибқи қонун, онҳо бояд аз ҳадди аққал дар як сол дар бораи натиҷаҳои кори аудитории худ ҳисобот диҳанд.

» Таҷрибаи пешқадам

» Аудитори генералӣ бояд гузориши солонаро мустақиман ба Сарвари давлат (подшоҳ) пешниҳод кунад (Эзоҳ. Ин дар ҳуҷҷат навишта шудааст :), ӯ фармоиш медиҳад, ки ҳисобот ба парлумон пешниҳод карда шавад. Қонун дар бораи аудит ба Аудитори генералӣ имкон медиҳад, ки дар ҳар вақти сол дар бораи натиҷаҳои аудит ҳисобот диҳад. Натиҷаҳое, ки чораҳои фавриро талаб мекунанд, аз қабили тасарруфи пули давлатӣ ва сӯиистифода аз қудрат, барои тафтишоти фаврӣ ба мақомоти дахлдор бевосита хабар медиҳанд. Айбдорони чунин амалҳо метавонанд мавриди санксия ва ҷазо қарор гиранд.

»МОА тибқи қонун талаб намекунад, ки ба мардум ба истиснои гузориши солона ба Президент ва Маҷлиси Миллӣ ҳисоботи алоҳидаи аудиторӣ пешниҳод кунад. Аммо, аз моҳи августи соли 2003, МОА ҳамаи ҳисоботи аудитории худро дар сайти худ дастрас намуд.

ПРИНСИПИ 6

Озодии муайян кардани мундариҷа ва мӯҳлати ҳисоботи аудиторӣ, интишор ва паҳн кардани онҳо

" Тавсияҳои методологӣ

МОА озод аст, ки мундариҷаи ҳисоботи аудитории худро муайян кунад.

МОА дар ҳисоботи аудитории худ озод аст, ки бо дарназардошти фикри зарурӣ, дар ҳолати зарурӣ шарҳу тавсияҳо диҳад.

Қонунгузорӣ талаботҳои ҳадди аққал барои ҳисоботи аудитии МОА ва дар ҳолати зарурӣ масъалаҳои мушаххасеро муайян мекунад, ки бояд ҳисоботи расмии аудиторӣ бошанд.

МОА дар интихоби мӯҳлати ҳисоботи аудитории худ озод мебошанд, ба истиснои ҳолатҳое, ки талаботи мушаххаси ҳисоботӣ дар қонун пешбинӣ шудаанд.

МОА метавонад ба пурсишҳо ё санҷишҳои мушаххаси Маҷлиси қонунгузорӣ дар маҷмӯъ, яке аз

комиссияҳои он ё ҳукумат посух диҳад.

МОА метавонанд гузоришҳои худро пас аз пешниҳоди расмӣ ё пешниҳод ба мақомоти дахлдор, тибқи талаботи қонун, нашр ва паҳн кунанд.

"Таҷрибаи пешқадам

Ҳатто агар дар Қонуни Аудит ба таври возеҳ гуфта нашуда бошад, ки ақидаҳои ба Палатаи вакилон расонидашуда метавонанд ошкоро бошанд, дар гузориши МОА, Кумитаи Буҷаи Палатаи депутатҳо метавонад хулосаҳоро қисми ҳатмии ҳисоботи ҳукуматӣ барои муҳокимаи оммавӣ намояд.

ПРИНСИПИ 7

Мавҷудияти механизмҳои самараноки пайгирии тавсияҳои МОА

"Тавсияҳои методологӣ

МОА ҳисоботҳои худро барои баррасӣ ва пайгирии тавсияҳои мушаххаси ислоҳӣ, ба мақоми қонунгузор, яке аз комиссияҳои он ё мақомоти идоракунандаи аудиторӣ, дар ҳолати зарурӣ пешниҳод мекунад.

МОА системаи назорати дохилии худро доранд, то аудиторон бояд ба таври бояду шояд мушоҳидаҳо ва тавсияҳои худро ба инобат гиранд, инчунин эродҳо ва тавсияҳои қонунгузорӣ, яке аз комиссияҳои он ё мақомоти идоракунандаи тафтишотро, ба қадри зарурӣ, ба эътибор гиранд.

МОА гузоришҳои пайгирии худро ба Маҷлиси қонунгузорӣ, яке аз комиссияҳои он ё мақомоти идоракунандаи тафтишот пешниҳод менамояд, ба тавре ки ҳолат мумкин аст барои баррасӣ ва амал, ҳатто агар МОА ваколати қонунгузории худро барои пайгирӣ ва муҷозот дошта бошад.

"Таҷрибаи пешқадам

»Функсияи пайгирӣ нест. Дар айни замон, масъулони асосӣ барои ҳалли масъалаҳои аз ҷониби МОА пешниҳодшуда масъуланд. Менеҷери молия инро талаб мекунад

- Вазирон тафтиши амалҳоеро, ки мақомоти молиявӣ дар посух ба тавсияҳои МОА анҷом медиҳанд, идома доданд ва
- Маълумоти мунтазам ба МОА ва Кумитаи ҳисоби ҷамъиятӣ пешниҳод карда шуд.

»Набудани салоҳияти қонунгузорӣ барои андешидани чораҳои минбаъда. Як МОА дар ин мавзӯъ ниҳодҳои зеринро пешниҳод мекунад.

- Баррасии пайгирӣ метавонад бо салоҳдиди Аудитори генералӣ, баъзан бо дархости

комиссияи доимии парлумон оғоз карда шавад. Дар сурати набудани механизми расмии пайгирӣ ё кумитаи ҳисобҳои ҷамъиятӣ, кумитаҳои доимии парлумон метавонанд ҳисоботҳоро ба таври инфиродӣ баррасӣ кунанд.

- Нигоҳ доштани муносибатҳои мустаҳкам бо кумитаҳои доимии парлумон ба МОА имкон медиҳад, ки кумитаҳоро аз ҳисоботҳо огоҳ кунанд. Азбаски ин брифингҳо аксар вақт оммавӣ мебошанд, МОА имкон дорад, ки тавсияҳоро пешниҳод намояд.
- Механизми ғайрирасмии ҷалби таваҷҷӯҳи ҳокимияти иҷроия ба ҳисоботи МОА мавҷуд аст, ки он вохӯриҳои мунтазами Аудитори генералӣ ва роҳбарони се шӯъбаи марказии ҳукуматро (Сарвазир ва Девони Вазирон, Хазинадорӣ ва Комиссияи Хадамоти Давлатӣ) дар бар мегирад.

»Як кишвар қайд кард, ки Аудитори генералӣ тавсияҳои МОА-ро бо вазорати дахлдор муҳокима мекунад ва агар вазорат нахоҳад, ки тавсияҳоро иҷро кунад, чораҳои дахлдор меандешад. Дар баъзе ҳолатҳо, масъалаҳо дар соли навбатии аудит баррасӣ карда мешаванд ва чораҳои қатъӣ тавсия дода мешаванд.

»Дар як МОА гарчанде ки тибқи Қонуни Аудит ягон амали пайгирӣ талаб карда намешавад, аммо механизмҳое мавҷуданд, ки вазорату идораҳо бояд тавсияҳоро иҷро кунанд.

»Кормандони назоратӣ бояд Кумитаи Идоракунии Молиявӣ ва Ҳисобро таҳти роҳбарии Кормандони Назорат ташкил намоянд, то тавсияҳои аудиторонро иҷро кунанд ва дар вазорату идораҳо андешидани чораҳои зарурии ислоҳиро таъмин кунанд.

» Дар гузориши аудитории минбаъда, МОА дар бораи вазъи масъалаҳое, ки ҳангоми аудити қаблӣ ба миён омада буданд, ҳисобот медиҳад. Ғайр аз он, Дафтари Сарвазир барои муҳокимаи масъалаҳои аудиторӣ, ки Дафтари Аудитори Генералӣ ба миён гузоштааст, як Кумитаи сатҳи баланд оид ба холисии идоракуниро таъсис додааст.

»Унсури асосии режими пайгирии мо баргузории як ҷаласаи пас аз аудит бо мақомоти санҷидашуда мебошад, Вазорати банақшагирӣ ва буҷа ва Вазорати идораи давлатӣ ва корҳои дохилӣ барои баррасии роҳҳои воқеии иҷрои тавсияҳои аудиторӣ ва қабули қарорҳои буҷавӣ ва кадрӣ мебошад. МОА инчунин омодагӣ мегирад, ки посуххҳои ҳукуматро ба тавсия дар вебсайти худ ҷойгир кунад ва онро мунтазам навсозӣ кунад.

» МОА ваколат надорад, ки аз ҷониби ташкилотҳо камбудиҳоро ислоҳ кунад ва мувофиқи тавсияҳо амал кунад ва кумитаи ҳисобҳои давлатӣ ғайрифаъол аст. МОА пешниҳодро дар бораи таъсиси як кумитаи хурди котибони доимӣ дар дафтари нахуствазир ва баргузории мулоқотҳо байни Хазинадорӣ ва Директори Аудит бо аудитор барои бартараф кардани камбудиҳои дар ҳисоботи аудит муайяншуда пайгирӣ мекунад.

»Суд ҳар сол ба парламент ҳисобот медиҳад ва инчунин метавонад ҳисоботи махсус пешниҳод кунад. Ҳисоботи Додгоҳ бояд аз ҷониби як зеркумита дар кумитаи буҷет баррасӣ карда шавад, ки дар он шахсони баландпоя ва вазирон барои посух додан ба саволҳо даъват карда мешаванд. Кумитаи буҷет тавсияҳои дар ҳисоботи Суд пешбинишударо қабул мекунад ва аз вазоратҳо талаб мекунад, ки тавсияҳоро сари вақт иҷро намуда, ба Суди худ ё Кумита ҳисобот диҳанд.

ПРИНСИПИ 8

Мустақилияти молиявӣ ва идоравӣ / маъмурӣ ва мавҷудияти захираҳои дахлдори инсонӣ, моддӣ ва пулӣ

"Тавсияҳои методологӣ

МОА бояд захираҳои зарурӣ ва оқилонаи инсонӣ, моддӣ ва молиявӣ дошта бошад - ҳокимияти иҷроия набояд дастрасӣ ба ин захираҳоро назорат кунад. МОА буҷаи худро идора мекунад ва онро мувофиқан ҷудо мекунад.

Мақомоти қонунгузорӣ ё яке аз комиссияҳои он масъуланд, ки МОА барои иҷрои ваколатҳояшон ба қадри кофӣ бо захираҳо таъмин кунанд.

МОА, агар захираҳои пешниҳодшуда барои иҷрои ваколатҳояшон нокифоя бошанд, ҳуқуқ

доранд ба қонунгузорӣ муроҷиат кунанд.

"Таҷрибаи пешқадам

»Дар сурати нокифоя будани захираҳо, механизми расмии муроҷиат ба парлумон вуҷуд надорад. Ҳисобот илова бар раванди муқаррарии буҷа метавонад ба мақомоти қонунгузор дар парлумон пешниҳод карда шавад.

»Раванди буҷетсозӣ ба қадри кофӣ мустақил ва холис нест. Дар ҳоли ҳозир буҷаи МОА бо мақомоти давлатӣ, ки онҳо низ баррасӣ мешаванд, гуфтушунид мешавад. Раванд бояд ба назар гирифта шавад

• Маблағгузории мувофиқ барои МОА бояд объективӣ ва бидуни ягон таъсири воқеӣ ё даркшаванда муайян карда шавад; ва
• Барои таъмини ҳисоботдиҳӣ сатҳи маблағгузорӣ ва фаъолияти МОА бояд самаранок назорат карда шавад.

»Барои ноил шудан ба сатҳи дилхоҳи мустақилият, Раиси Маҷлиси қонунгузорӣ дар парлумон як гурӯҳ вакилонро барои назорати дархостҳои солона барои маблағгузории МОА таъин мекунад. Комиссия аз МОА дархости маблағгузорӣ ва таҳлили дархости ҳукуматро мегирад. Он метавонад пеш аз додани тавсияҳо ба хазинадорӣ аз МОА, коршиносони хориҷӣ ва беруна муроҷиат кунад.

»МОА акнун маош ва кӯмакпулиҳоро мустақиман ба аудиторҳои соҳавӣ пардохт мекунанд. Агентиҳо наметавонанд маҷбур кунанд, ки аудиторҳои таъиншуда дар назди онҳо зиндагӣ кунанд (ки ин ҳолат онҳоро ба аудиторони дохилӣ табдил медиҳанд).

»МОА ваколат дорад, ки маблағгузории буҷетиро ихтиёрдорӣ кунад. МОА аз буҷаи умумии ҳукумат пардохти яквақта мегирад (овоздиҳии яквақта). Роҳбари МОА муайян мекунад, ки чӣ гуна маблағҳо ба категорияҳои гуногуни хароҷот ҷудо карда шаванд.

»МОА қудрати ҷобаҷогузории маблағҳоро дорад, аммо мувофиқи мақсад, аммо нигарониҳо дар бораи он, ки маблағи кофӣ аз ҷониби парламент тасдиқ шудааст, вуҷуд дорад. Агар маблағҳо эҳтиёҷоти воқеиро пӯшонида натавонанд, дархостҳо ба Вазорати молия, сипас ба Сарвазир ва сипас, агар алоқаи мусбӣ набошад, ба Кумитаи давлатии ҳисоб ирсол карда мешаванд.

»Як МОА раванди буҷети зеринро мегузаронад:
• МОА дархости солонаро ба Вазорати молия пешниҳод мекунад.
• Вазорати молия ин дархостро бидуни тағирот ба Девони Вазирон мефиристад.
• Девони Вазирон дархости буҷетро бо намояндагони ҳукумат баррасӣ мекунад (аз ҷониби МОА баррасӣ мешавад). Гарчанде ки Девони Вазирон ваколат дорад, ки дархости МОА-ро оид ба пардохтҳо тағир диҳад, Аудитори генералӣ дар ҷаласаи Девон ба ҳайси мушовир иштирок мекунад.
• Девони Вазирон дархости буҷаро тасдиқ мекунад ва Кумитаи хароҷоти давлатӣ ва аудит

дар парлумон онро ва хулосаҳои кумитаро баррасӣ мекунад.

- Агар парламент андешаи Кумитаро тасдиқ кунад, мустақилияти МОА кафолат дода мешавад.